

KS. DARIUSZ LIPIEC

APOSTOLSTWO ŚWIECKICH W PARAFII

Apostolstwo katolików świeckich polega na ich uczestnictwie w zbawczym posłannictwie Chrystusa i jego realizacji w Kościele i w świecie¹. Chociaż katolicy świeccy powołani są przede wszystkim do uświęcania świata, mają też jednak własne posłannictwo we wspólnocie kościelnej. Spośród różnych miejsc w Kościele, w których mogą oni realizować swoje apostołstwo, na szczególną uwagę zasługuje parafia, będąca najbliższym środowiskiem społeczno-eklezyjnym katolików.

Analiza adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* (ChL) Jana Pawła II pokazuje, że spośród różnorodnych form działalności świeckich w parafii wyróżnił on trojako możliwość ich apostołskiego zaangażowania. Wskazując na podmiotową rolę katolików świeckich, Jan Paweł II zwrócił uwagę, że do apostołstwa w parafii wezwani są wszyscy parafianie, czyli ogół parafian. Papież wskazał także na możliwość uczestnictwa świeckich w różnorodnych małych wspólnotach parafialnych, by w ten sposób budować parafię rozumianą jako wspólnota wspólnot. Zwrócił uwagę także na konieczność zaangażowania się świeckich w rady parafialne, a zwłaszcza w prace parafialnej rady duszpasterskiej.

1. KONCEPCJA PARAFII W ADHORTACJI APOSTOŁSKIEJ *CHRISTIFIDELES LAICI*

Analiza adhortacji wskazuje, że Jan Paweł II dostrzegł konieczność parafii w życiu i posłannictwie Kościoła. Za Pawłem VI powtórzył, że para-

Ks. dr DARIUSZ LIPIEC – adiunkt Katedry Teologii Charytatywnej KUL; adres do korespondencji: ul. Radziszewskiego 7, 20-039 Lublin; e-mail: dlipec@kul.pl

¹ W. Przygoda. *Apostolstwo świeckich*. W: *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 s. 70.

fia „spełnia niezastąpioną i [...] aktualną misję. To ona zbiera chrześcijański lud w pierwszą wspólnotę; ona przysposabia go i przyzwyczaja do normalnej praktyki życia liturgicznego; ona podtrzymuje i ożywia wiarę we współczesnych ludziach; [...] ona pobudza do odczuwania i praktykowania pokornej miłości przejawiającej się w dobrych i braterskich uczuciach”². W ten sposób przeciwstawił się stanowisku kontestującemu parafię.

Jan Paweł II był świadomy niedoskonałości współczesnych parafii, skoro napisał: „czasem bywa uboga w ludzi i środki, niekiedy rozproszona na rozległych obszarach albo zagubiona w ludnych, pełnych chaosu dzielnicach wielkich metropolii...” (ChL 26). Papież był także świadomy niewystarczalności niektórych parafii w realizacji zbawczego posłannictwa: „wiele parafii, zarówno w rejonach zurbanizowanych, jak i na ziemiach misyjnych, nie jest w stanie rozwinąć swojej działalności ze względu na brak środków materialnych lub kapłanów, na zbyt dużą rozległość terytorialną lub na specyficzną sytuację niektórych chrześcijan (na przykład uchodźców i emigrantów)” (ChL 26). Słabości wielu współczesnych parafii nie skłoniły jednak Papieża do rezygnacji z nauczania o zasadniczej funkcji parafii, jaką spełnia i powinna w przyszłości spełniać w Kościele realizującym swoje posłannictwo w obecnym kontekście społeczno-kulturowym i różnorodnych środowiskach. Co więcej, Papież wzywał chrześcijan do refleksji nad parafią i jej znaczeniem dla wspólnoty Kościoła: „wszyscy powinniśmy odkryć, poprzez wiarę, prawdziwe oblicze parafii, czyli samą tajemnicę Kościoła, który właśnie w niej istnieje i działa” (ChL 26). „Parafia – jak nauczał Jan Paweł II – nawet podlegająca różnorodnym przemianom wskutek upływu czasu w ciągu wielowiekowej historii, czyni żywą i oddziałyującą Tajemnicę Kościoła i jego misję głoszenia Chrystusa i formowania chrześcijan w ich codzienności”³.

Analiza adhortacji *Christifideles laici*, jak i innych dokumentów Jana Pawła II wskazuje, że dostrzegał on w parafii zarówno aspekt instytucjonalno-organizacyjny, jak i wspólnotowo-charyzmatyczny. Na aspekt instytucjonalno-organizacyjny składa się grupa chrześcijan i wyświęconych kapłanów, w której proboszcz reprezentuje biskupa diecezjalnego. Parafia ma więc własną strukturę, terytorium, a także świątynię, będącą ośrodkiem życia religijnego wiernych. Papież uwydatnił jednak wymiar wspólnotowy parafii; jej wymiar instytucjonalno-organizacyjny odgrywa w niej rolę słu-

² Paweł VI. *Przemówienie do duchowieństwa rzymskiego* [24 VI 1963]. AAS 55:1963 s. 674; zob. ChL 26.

³ Cyt. za: R. Kempy. *Jaka parafia u progu Trzeciego Tysiąclecia?* W: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001*. Katowice 2000 s. 151.

żebną wobec aspektu wspólnotowo-charyzmatycznego. Oznacza to, że nauczanie Jana Pawła II prezentuje teologiczne ujęcie parafii, zapoczątkowane na Soborze Watykańskim II. Nauczanie to wskazuje, że we wspólnotowym aspekcie parafii należy szukać szans i możliwości jej rozwoju⁴.

Apostolskim zadaniem katolików świeckich jest budowanie parafii jako wspólnoty wiary, kultu i miłości. Działalność laikatu – jak nauczał Jan Paweł II, kontynuując przesłanie Soboru Watykańskiego II – „jest do tego stopnia konieczna, że bez niej apostolstwo samych pasterzy nie może być w pełni skuteczne” (ChL 26; por. DA 10). Budowanie wspólnoty parafialnej nie jest jednak celem samym w sobie apostolstwa ludzi świeckich – jest nim budowanie wspólnoty parafialnej rozumianej jako wspólnota misyjna. Wynika to zarówno z misyjnej natury Kościoła, jak i z uwarunkowań społeczno-kulturowych, w jakich znalazły się współczesne parafie⁵.

2. OGÓL PARAFIAN JAKO PODMIOT APOSTOLSTWA

Apostolstwo nie jest przywilejem poszczególnych osób czy nawet grup w Kościele, ale jako powołanie do czynnego zaangażowania w życie wspólnoty eklezjalnej dotyczy wszystkich ochrzczonych. Do realizacji apostolstwa wezwani są wszyscy członkowie Ludu Bożego, zgodnie z posiadanymi charyzmatami i uprawnieniami. Wezwanie to obejmuje także katolików świeckich, którzy na mocy sakramentu chrztu mają udział w nauczycielskim, kapłańskim i pasterskim posłannictwie Kościoła.

Z racji udziału w powszechnym kapłaństwie wiernych katolicy świeccy uczestniczą w budowaniu wspólnoty parafialnej. Zaangażowanie to dotyczy wszystkich członków parafii. Nie wynika ono z doraźnych potrzeb parafii, nie ma charakteru sytuacyjnego. Apostolstwo świeckich w parafii ma charakter stały i nie jest zależne od mandatu hierarchii kościelnej⁶.

W Polsce parafie często nie są wspólnotami ewangelizującymi w takim stopniu, w jakim być powinny. Wielu członków parafii prezentuje infantylną religijność, a wielu nie w pełni uczestniczy w życiu liturgicznym parafii lub

⁴ Por. R. Kamiński. *Parafia miejscem budowania cywilizacji miłości*. W: *Wierzę w Boga Ojca. Program duszpasterski na rok 1998/1999*. Katowice 1998 s. 281-282.

⁵ Por. A. Przybecki. *Duszpasterstwo w Polsce. Poszukiwanie nowych form obecności*. Poznań 2001 s. 50-51.

⁶ J. Mariański. *Małe grupy szansą apostolstwa świeckich*. W: *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła. Program duszpasterski na rok 1994/1995*. Katowice s. 511.

nie uczestniczy w nim wcale. Liczne grono spośród członków parafii nie potrafi przełożyć wyznawanej wiary i udziału w życiu liturgicznym na praktykę życia codziennego. Istnieje zatem liczna grupa członków parafii, którzy nie biorą pełnego udziału w budowaniu parafii-wspólnoty apostołskiej lub nie uczestniczą wcale w tej budowie. Skutkiem tego jest zanikanie chrześcijaństwa, ponieważ brakuje warunków, by chrześcijanie mogli osiągnąć dojrzałość w wierze; by stali się zdolni do dawania świadectwa i przekazywania wiary innym⁷.

Jako sposób na odwrócenie skutków procesów laicyzacyjnych i sekularyzacyjnych, a tym samym osłabiania wspólnoty parafialnej i apostołstwa parafian Jan Paweł II wskazał w adhortacji *Christifideles laici* konieczność odtworzenia chrześcijańskiej tkanki parafii. Jej odtworzenie we wspólnotach kościelnych jest poważnym wyzwaniem dla duszpasterstwa, lecz jest także – jak uczył Papież – zadaniem dla katolików świeckich, będących członkami tych wspólnot (ChL 34). Ponieważ „parafia jest niejako ostatecznym umiejscowieniem Kościoła, a poniekąd samym *Kościółem zamieszkującym pośród swych synów i córek*” (ChL 26), dlatego zaangażowanie katolików świeckich w odnowę chrześcijańskiej tkanki ich własnych parafii wydaje się być oczywistym nakazem Jana Pawła II.

Jan Paweł II pokazał sposób, w jaki katolicy świeccy powinni dokonywać odnowy swoich wspólnot parafialnych. Jest nim składanie świadectwa. Dawanie świadectwa dotyczy zwłaszcza dwóch aspektów aktywności laikatu. Pierwszym z nich jest jedność wiary i życia. Przed współczesnymi parafianami staje konieczność przezwyciężenia rozdźwięku między Ewangelią a ich własnym życiem. Chodzi tu o spójność wiary z życiem rodzinnym, zawodowym i społecznym. Świeccy mają za zadanie dawanie świadectwa, że wiara chrześcijańska jest źródłem nie tylko ich aktywności eklezjalnej, ale daje im odpowiedź na życiowe problemy i jest źródłem nadziei (ChL 34).

Drugim aspektem działalności laikatu, której świadectwo ma wartość apostołską, jest aktywny i odpowiedzialny udział w życiu wspólnoty parafialnej oraz „podejmowanie działań misyjnych wobec tych, którzy jeszcze nie wierzą lub którzy nie żyją według wiary otrzymanej wraz z Chrztmem” (ChL 34). W sytuacji Kościoła w Polsce zanikają więzi czysto ludzkie, które były podstawą budowania tradycyjnych wspólnot parafialnych⁸. Sytuacja ta

⁷ B. Biela. *Zadania wiernych świeckich w kształtowaniu posoborowego modelu parafii*. W: *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła. Program duszpasterski na rok 1994/95* s. 494.

⁸ Por. R. K a m i ń s k i. *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*. Lublin 2007 s. 73-74.

ma miejsce nie tylko w miastach, charakteryzujących się dużym stopniem anonimowości, lecz także w parafiach wiejskich, w których zanika dawny typ więzi, wynikający z tradycji i zażyłości osób. Wobec zanikających między parafianami więzi o charakterze socjologicznym i psychologicznym wskazuje się na potrzebę pogłębiania więzi o charakterze teologicznym, opartych na wierze, liturgii i miłości braterskiej. Jednakże więzi te, jakkolwiek konstytuujące wspólnotę kościelną, jaką jest parafia, powinny wyrażać się i zakorzeniać także w więziach czysto ludzkich, ponieważ „wspólnota chrześcijańska winna się urzeczywistniać także w wymiarze ludzkim”⁹.

Jednakże na potrzebę więzi w parafii nie tylko o charakterze teologicznym, lecz także ludzkim zwracają uwagę sami świeccy. Uważają je oni za ważny składnik wspólnoty parafialnej¹⁰. Ogół parafian może rozwijać więzi międzyludzkie i przez nie budować komunie parafialną opartą na religijności ludowej. Przez wiele lat w duszpasterstwie podchodzono z nieufnością do religijności ludowej, dopatrując się w niej pozostałości pogaństwa i elementów zabobonu. Dostrzega się pozostawanie jej na najniższym poziomie kultu religijnego, który nie prowadzi do należytego aktu wiary, i jej podatność na wpływ „fałszywych form religijności” (EN 48). W ostatnich dziesięcioleciach daje się zauważyć inne spojrzenie na religijność ludową. Widzi się w niej „przejaw reakcji na chrześcijaństwo oficjalne, przesadnie zracjonalizowane i sztywne, oraz próbę zrekompensowania jego braków. W tym ujęciu staje się rzeczą zrozumiałą samą przez się, że religijność ta jest bardziej emocjonalna, zewnętrzna, naszpikowana symbolami i bogatą obrzędowością”¹¹.

Pozytywne cechy religijności ludowej dostrzegali papież Paweł VI, który dla jej przymiotów nazywał ją pobożnością ludową. Zauważał, że pobożność ludowa nosi w sobie głód Boga i uzdalnia chrześcijan do ofiarności i poświęcenia się aż do heroizmu. Wyostrza ona zmysł wierzących do łatwiejszego pojmowania takich przymiotów Bożych, jak ojcostwo, opatrność, stała obecność i miłość. Papież wskazywał, że pobożność ludowa ma także wartość wspólnototwórczą i apostołską. Sprzyja ona bowiem w wypracowaniu przez chrześcijan takich cech, które gdzie indziej bywają rzadko spotykane. Są nimi: „cierpliwość, świadomość niesienia krzyża w codziennym życiu, wyrzeczenie się, życzliwość dla innych, szacunek” (EN 48).

⁹ M. P. Domingues. *Parafia jako miejsce ewangelizacji*. W: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001* s. 149.

¹⁰ Por. I. Cieślak. *Przezwyćczyć kryzys parafii*. W: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001* s. 159-168.

¹¹ Domingues. *Parafia jako miejsce ewangelizacji* s. 143.

Praktykowanie pobożności ludowej, charakteryzującej się autentyzmem w przeżywaniu chrześcijaństwa, może pozwolić na zainteresowanie parafią i przyciągnięcie do niej tych, którzy pozostają niejako na marginesie jej życia. Spontaniczna wiara ogółu świeckich tworzących chrześcijańską tkankę parafii może sprawić, że parafia nie będzie postrzegana przez stojących z boku jako ekskluzywny salon lub zamknięte getto, oddzielone od wszelkich zagrożeń świata murem strachu. Wówczas parafia ma szansę stać się „domem otwartych drzwi” (ChL 26), o który apelował papież Jan Paweł II, domem, do którego będą mogli wracać różni ludzie bez obawy o odrzucenie¹².

3. UCZESTNICTWO ŚWIECKICH W MAŁYCH GRUPACH RELIGIJNYCH

W adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II wskazał na możliwość apostolskiego zaangażowania świeckich w parafii poprzez uczestnictwo w małych wspólnotach religijnych. Nazwał je podstawowymi wspólnotami kościelnymi oraz wspólnotami żywymi. Z jednej strony, jak napisał Papież, wspólnoty te są „prawdziwym wyrazem kościelnej komunii” (ChL 26), z drugiej natomiast powinny być ośrodkami ewangelizacji. W ten sposób wskazał on, jakie zadania apostolskie mają do zrealizowania katolicy świeccy zaangażowani w małe wspólnoty religijne.

W duszpasterstwie parafialnym ostatnich dziesięcioleci akcentuje się wspólnototwórczą rolę małych wspólnot religijnych. Uważa się, że mogą one odegrać znaczącą rolę w przekształcaniu parafii będącej raczej instytucją zapewniającą posługi religijne wierzącym w prawdziwą wspólnotę parafialną. Wysiłkom teoretyków i praktyków duszpasterstwa towarzyszy przekonanie, że „wspólnota parafialna powinna być organizmem złożonym z wielu wspólnot”¹³.

Zaangażowanie świeckich w małe wspólnoty religijne ma znaczenie najpierw dla członków tych grup. Bezpośrednie relacje, jakie zachodzą wewnątrz grup, bliskość osób, które je stanowią, sprawia, że łatwiej mogą przekazywać sobie słowo Boże i dzielić się osobistym doświadczeniem wiary. Członkowie małych wspólnot religijnych, dzięki osobistym relacjom, łatwiej mogą świadczyć sobie wzajemnie dzieła chrześcijańskiej miłości.

¹² A. Petrowa-Wasilewicz. *Parafia przyszłości – dom otwartych drzwi*. W: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001* s. 174.

¹³ R. Kamiński. *Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym*. Lublin 1997 s. 102.

Uczestnictwo świeckich w małych wspólnotach pomaga zacieśniać relacje ze wspólnotą parafialną. Spotkania we wspólnotach wzmacniają bowiem interakcje wiodące do pełniejszej przynależności do parafii. Rozwój małych wspólnot religijnych prowadzi do odnowy wspólnotowego charakteru parafii i jej ożywienia. Z tej racji ważne jest, aby w parafii wierni świeccy jak najliczniej angażowali się w działalność małych wspólnot religijnych. Im więcej małych wspólnot, tym większa jest więź wspólnotowa parafii¹⁴.

Małe wspólnoty religijne na terenie parafii mogą przybierać różnorodną postać, stąd różnorakie może być zaangażowanie apostołskie ludzi świeckich. Najczęściej terminem tym określa się małe grupy religijne bądź oryginalne, występujące jedynie w danej, konkretnej parafii, bądź też grupy będące częściami ruchów i stowarzyszeń kościelnych. Wśród tych drugich wyróżnia się zrzeszenia religijne tradycyjnie istniejące w parafiach, takie jak: koła żywego różańca, trzecie zakony czy bractwa, oraz nowe, do których zalicza się m.in. Ruch Światło-Życie, Focolari czy Odnowa w Duchu Świętym¹⁵.

Doświadczenie duszpasterskie Kościoła w Polsce wskazuje, że świeckim członkom zrzeszeń religijnych grożą niebezpieczeństwa, uniemożliwiające skuteczne budowanie parafii jako wspólnoty wspólnot. Pierwszym z nich jest niebezpieczeństwo partykularyzmu. Polega ono na stawianiu dobra małej wspólnoty lub poszczególnych jej członków ponad dobro całej wspólnoty parafialnej. Świeccy powinni pamiętać, że parafia jest nie tylko terenem, na którym mała wspólnota się urzeczywistnia i realizuje swoje posłannictwo, ale jest także jej częścią i dobro parafii jest jej dobrem nadrzędnym. W taki sposób parafialne wspólnoty podstawowe spełniają służebną funkcję wobec parafii, z której się rodzą i do której są posłane. Takie rozumienie relacji między parafią a małą wspólnotą pozwoli zaangażowanym świeckim budować jednocześnie wspólnotę grupy i parafii.

Innym niebezpieczeństwem zagrażającym członkom małych wspólnot na terenie parafii jest niebezpieczeństwo niezdrowej rywalizacji. Wyraża się ono w tym, że niektórzy członkowie poszczególnych wspólnot uważają swoje wspólnoty za „lepsze” lub „ważniejsze” w parafii. Niezdrowa rywalizacja między członkami różnych małych wspólnot nie tylko nie sprzyja budowaniu wspólnoty parafialnej, ale ją rozbija poprzez antagonizowanie poszczególnych grup lub pojedynczych osób. Jest ona także antyświadectwem

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Por. R. J a w o r s k i. *Mała grupa religijna*. W: *Leksykon teologii pastoralnej* s. 446.

dla pozostałych członków parafii, których zniechęca do głębszego zaangażowania się w życie parafialne¹⁶.

Małymi wspólnotami, w które świeccy mogą się zaangażować, są także takie wspólnoty, które specjalnie są powoływane do życia w parafii w celu odnowy jej wspólnotowości. Rodzaj tych wspólnot związany jest z realizacją określonego modelu duszpasterstwa parafialnego oraz sposobu jej odnowy¹⁷.

Uczestnictwo katolików świeckich w małych wspólnotach w parafii daje możliwość zaangażowania w życie Kościoła zgodnie z posiadanymi darami charyzmatycznymi. Umożliwia ponadto przeżywanie wspólnoty kościelnej w bezpośrednich relacjach z innymi wierzącymi, a przez małe wspólnoty łączności z parafią, Kościołem partykularnym i powszechnym. Równocześnie uczestnictwo w małych wspólnotach parafialnych pobudza świeckich do aktywności apostołskiej skierowanej zarówno do członków wspólnoty i na zewnątrz niej – do całej parafii, a nawet do osób i środowisk pozaparafialnych. Apostolstwo w ramach małych wspólnot świeccy realizują głównie poprzez świadectwo chrześcijańskiego życia i aktywny wysiłek ewangelizacyjny.

4. UDZIAŁ ŚWIECKICH W PARAFIALNYCH RADACH DUSZPASTERSKICH

Rady parafialne w różnych formach istniały w Kościele już od dawna. Kodeks Prawa Kanonicznego (KPK) z 1983 r., promulgowany przez Jana Pawła II, przewiduje istnienie w parafii dwóch rad: parafialnej rady duszpasterskiej¹⁸ i parafialnej rady ekonomicznej¹⁹. W adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* Papież wskazał na parafialną radę duszpasterską jako szczególne miejsce apostołskiego zaangażowania katolików świeckich w życie parafii. Nauczał on, że parafialne rady duszpasterskie należy coraz szerzej, mocniej i bardziej zdecydowanie dowartościowywać (ChL 27).

Nazwa tego gremium wskazuje, że jest ono ciałem doradczym proboszcza, niosącym pomoc w kierowaniu parafią i realizacji duszpasterstwa na

¹⁶ Por. E. Bogacewicz. *Małe grupy i wspólnoty w parafii*. „Homo Dei” 74:2004 nr 2 s. 119-123.

¹⁷ G. Macchioni. *Ewangelizacja parafii metodą „ewangelizacyjnych komórek parafialnych”*. W: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001* s. 188.197.

¹⁸ KPK kan. 536.

¹⁹ KPK kan. 537; por. L. Słipek. *Rada ekonomiczna w parafii*. „Homo Dei” 74:2004 nr 4 s. 109-114.

jej terenie²⁰. Aktualne nauczanie Kościoła i jego prawodawstwo, także Kościoła w Polsce, wskazują, że członkowie parafialnych rad duszpasterskich mają za zadanie wszechstronną współpracę z duszpasterzami parafii i branie na siebie części odpowiedzialności za apostolstwo na terenie parafii. Do szczegółowych zadań członków rad duszpasterskich należy m.in. „pobudzenie i rozwój inicjatywy apostolskiej wśród parafian, koordynacja poczynań apostolskich, wspomaganie duchowieństwa w sprawach dotyczących parafii oraz wysuwanie propozycji i wniosków zmierzających do doskonalenia pracy parafialnej”²¹.

Przedmiotem zainteresowania rady duszpasterskiej jest głoszenie słowa Bożego na terenie parafii, takich jak: katecheza szkolna i pozaszkolna, rekolekcje i misje parafialne. Także działalność liturgiczna w parafii jest przedmiotem troski członków rady duszpasterskiej: przygotowanie liturgii, aktywny w niej udział czy pomoc w ustalaniu porządku Mszy św. bądź nabożeństw²². W sferze zainteresowań parafialnej rady duszpasterskiej pozostaje również działalność charytatywna parafii. Zadaniem rady nie jest zastępowanie parafialnego zespołu charytatywnego czy „Caritas”, lecz koordynowanie działalności charytatywnej różnych osób na terenie parafii i realizacja dzieł wykraczających poza możliwości zespołów charytatywnych. Przykładem zaangażowania członków rady duszpasterskiej w działalność charytatywną jest organizowanie festynów na cele charytatywne²³, organizowanie, kierowanie i nadzorowanie parafialnych punktów aptecznych²⁴, ośrodków rehabilitacji dla niepełnosprawnych²⁵ i innych instytucji pomocowych²⁶.

Wypełnienie zadań stojących przed parafialnymi radami duszpasterskimi wymaga aktywnego zaangażowania ich członków nie tylko w dostrzeganie potrzeb duszpasterskich i formułowanie postulatów, lecz także w ich realizację. Doświadczenie duszpasterskie wskazuje, że członkowie rad duszpaster-

²⁰ Por. J. Gręźlikowski. *Rady parafialne w prawie kanonicznym i życiu parafialnym*. „Homo Dei” 62:1992 nr 2-3 s. 95.

²¹ Tenże. *Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb Kościoła w Polsce*. „Homo Dei” 74:2004 nr 1 s. 51.

²² Por. A. Dunajski. *Wierni świeccy w parafii – obawy czy nadzieje?* W: *Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła. Program duszpasterski na rok 1994/1995* s. 505.

²³ Por. M. Mroczek. *Parafialny festyn na rzecz misji*. „Homo Dei” 74:2004 nr 3 s. 114-119.

²⁴ Zob. D. Rzepa. *Parafialny punkt apteczny*. „Homo Dei” 75:2005 nr 4 s. 139-145.

²⁵ Zob. J. Leśniak. *Parafialny ośrodek rehabilitacji dla niepełnosprawnych*. „Homo Dei” 76:2006 nr 2 s. 144-150.

²⁶ Por. J. Korał. *Jak dziś parafia pomaga ludziom bezrobotnym?* W: *Środowiska specjalnej troski*. Red. M. Kalinowski. Lublin 2003 s. 35-36.

skich pracują najefektywniej, gdy są podzieleni na zespoły lub sekcje, którym powierzono odpowiedzialność za określoną część życia parafialnego i realizację konkretnych zadań powstających w tych segmentach życia parafii²⁷.

Parafialna rada duszpasterska stanowi swego rodzaju pomost między duszpasterzami a parafianami. Dzięki jej istnieniu wzrasta w parafii świadomość podmiotowości laikatu i jego współodpowiedzialności za losy parafii i Kościoła. Dotyczy to nie tylko osób będących członkami rad i tych, których pozyskują oni do bliższej współpracy, lecz także tych z ogółu parafian, którzy dzięki radzie coraz bardziej identyfikują się z parafią i coraz aktywniej uczestniczą w jej życiu²⁸. Duże znaczenie ma w tym względzie docieranie członków parafialnych rad duszpasterskich do osób zachwianych w wierze i dystansujących się od Kościoła²⁹.

5. ZAKOŃCZENIE

Apostolstwo świeckich w parafii wymaga wsparcia ze strony duszpasterstwa. W ostatnim dwudziestoleciu, od czasu ogłoszenia adhortacji *Christifideles laici*, najwięcej uwagi w praktyce duszpasterskiej w Polsce poświęcono, jak się wydaje, zaangażowaniu świeckich w małe wspólnoty parafialne. Wydaje się również, że uczestnictwo to nie przyniosło w pełni spodziewanych rezultatów w postaci odnowy wspólnot parafialnych, która miała mieć początek w małych wspólnotach. Obecnie w duszpasterstwie parafialnym w Polsce zwraca się większą uwagę, niż przed dwudziestu laty, na powoływanie parafialnych rad duszpasterskich, jakkolwiek do stosunkowo nielicznych należą parafie, w których całkowicie wypełniają one stawiane przed nimi zadania. Jeszcze mniejszy wysiłek wkładany jest w apostolską aktywizację ogółu parafian; w życiu parafialnym większość świeckich przyjmuje postawę bierną.

Każdy ze wskazanych sposobów apostolstwa świeckich w parafii wymaga w Polsce odnowy. Odnowa ta powinna oprzeć się na powtórnym odczytaniu wskazań Jana Pawła II zawartych w adhortacji *Christifideles laici*, dostosowaniu ich do aktualnej sytuacji parafii polskich. Jak się wydaje, istnieje także potrzeba dowartościowania wszystkich sposobów apostolstwa świec-

²⁷ Por. J. K l e s z c z. *Rada duszpasterska*. „Homo Dei” 75:2005 nr 3 s. 141-143; D u n a j s k i. *Wierni świeccy w parafii* s. 505-509.

²⁸ D u n a j s k i. *Wierni świeccy w parafii* s. 505.509 n.

²⁹ G r ę ź l i k o w s k i. *Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb Kościoła w Polsce* s. 51.

kich w parafii, nie można bowiem koncentrować się jedynie na niektórych, bagatelizując inne. Warto także sięgnąć do doświadczenia Kościoła w innych krajach, gdzie te problemy próbowano rozwiązać już wcześniej.

BIBLIOGRAFIA

- Sobór Watykański II. Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem*. W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje. Poznań: Pallottinum 2002 s. 377-401.
- Paweł VI: Adhortacja apostołska *Evangelii nuntiandi* o ewangelizacji w świecie współczesnym [8 XII 1976]. AAS 68:1976 s. 5-76.
- Przemówienie do duchowieństwa rzymskiego [24 VI 1963]. AAS 55:1963 s. 674-675.
- Jan Paweł II: Adhortacja apostołska *Christifideles laici* o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II [30 XII 1988]. AAS 81:1989 s. 393-521.
- Bielą B.: Zadania wiernych świeckich w kształtowaniu posoborowego modelu parafii. W: Ewangelizacja w tajemnicy i misji Kościoła. Program duszpasterski na rok 1994/1995. Katowice: Księgarnia św. Jacka 1994 s. 493-499.
- Bogaciewicz E.: Małe grupy i wspólnoty w parafii. „Homo Dei” 74:2004 nr 2 s. 119-123.
- Cieślak I.: Przewyciężyć kryzys parafii. W: Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program Duszpasterski na rok 2000/2001. Katowice: Księgarnia św. Jacka 2000 s. 159-167.
- Domingues M. P.: Parafia jako miejsce ewangelizacji. W: Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001. Katowice: Księgarnia św. Jacka 2000 s. 135-149.
- Gręźlikowski J.: Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb kościoła w Polsce. „Homo Dei” 74:2004 nr 1 s. 45-58.
- Jaworski R.: Mała grupa religijna. W: Leksykon teologii pastoralnej. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin: TN KUL 2006 s. 445-448.
- Kamiński R.: Duszpasterstwo w społeczeństwie pluralistycznym. Lublin: Atla 2 1997.
- Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej. Lublin: Wydawnictwo KUL 2007.
- Parafia miejscem budowania cywilizacji miłości. W: Wierzę w Boga Ojca. Program duszpasterski na rok 1998/1999. Katowice: Księgarnia św. Jacka 1998 s. 280-297.
- Kempny R.: Jaka parafia u progu Trzeciego Tysiąclecia? W: Nowa Ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001. Katowice: Księgarnia św. Jacka 2000 s. 150-158.
- Kleszcz J.: Rada duszpasterska. „Homo Dei” 75:2005 nr 3 s. 137-144.
- Koral J.: Jak dziś parafia pomaga ludziom bezrobotnym? W: Środowiska specjalnej troski. Red. M. Kalinowski. Lublin: Polihymnia 2003 s. 31-37.
- Leśniak J.: Parafialny ośrodek rehabilitacji dla niepełnosprawnych. „Homo Dei” 76:2006 nr 2 s. 144-150.
- Macchioni G.: Ewangelizacja parafii metodą „ewangelizacyjnych komórek parafialnych.” W: Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001. Katowice: Księgarnia św. Jacka 2000 s. 187-204.
- Mariański J.: Małe grupy szansą apostołstwa świeckich. W: Ewangelizacja w tajemnicy

- i misji Kościoła. Program duszpasterski na rok 1994/1995. Katowice: Księgarnia św. Jacka 1994 s. 511-519.
- M r o c z e k M.: Parafialny festyn na rzecz misji. „Homo Dei” 74:2004 nr 3 s. 114-119.
- O l s z e w s k i M. Duszpasterstwo parafialne. Białystok: Kuria Metropolitalna Białostocka. Wydział Duszpasterski 2005.
- P e t r o w a - W a s i l e w i c z A. Parafia przyszłości – dom otwartych drzwi. W: Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia. Program duszpasterski na rok 2000/2001. Katowice: Księgarnia św. Jacka 2000 s. 168-174.
- P r z y b e c k i A.: Duszpasterstwo w Polsce. Poszukiwanie nowych form obecności. Poznań: Uniwersytet im. A. Mickiewicza. Wydział Teologiczny. Redakcja Wydawnictw 2001.
- P r z y g o d a W.: Apostolstwo świeckich. W: Leksykon teologii pastoralnej. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin: TN KUL 2006 s. 70-76.
- R z e p a D.: Parafialny punkt apteczny. „Homo Dei” 75:2005 nr 4 s. 139-145.
- S l i p e k L.: Rada ekonomiczna w parafii. „Homo Dei” 74:2004 nr 4 s. 109-114.
- W e r o n E.: Laikat i apostołstwo. Poznań: Pallottinum 1999.

THE APOSTOLATE OF LAY PEOPLE IN THE PARISH

S u m m a r y

Pope John Paul II taught that the parish is the “first community” for God’s People. It supports and enlivens contemporary Christians’ faith, it prepares one to liturgical life and introduces him into it, and it stimulates one to practice Christian love and to build a brotherly community. The Pope also pointed to the need of lay Catholics’ apostolic involvement in the life of the parish. Their main apostolic task is building the parish community as a community of faith, cult and love. The community should be at the same time a missionary community. Such an apostolic task concerns all the parish members. Religious associations and parish pastorate councils are a special field of lay people’s involvement in the life of the parish.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: apostołstwo, świeccy, laikat, parafia.

Key words: apostolate, lay people, the laity, parish.